

Egyházi beszéd. *

Irta: **Kovács Lajos** lelkész.

Alapige: Róm. VII. 39. „Sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény el nem szakaszthat minket az Isten szerelmétől, mely van a mi urunk Jézus Krisztusban“.

Bármily formában imádta is az emberiség Istenét a különböző korszakokban, — egy magasabb lény után való vágyakozása, abban való hite minden időben megvolt. Ha a történelem nem szolgáltatna e tekintetben biztos adatokat, az emberi természet és a benne levő erők, vágyak és törekvések úgy is kétségtelenül rávezetnének bennünket e következtetésre. A gondolkodás köréből nem lehet kikapcsolni azt a láthatatlan nagy erőt, mely az egész emberiséget, s a nagy mindenség megszámlálhatatlan lényét fenntartja, élteti; mely minden teremtmény foglalkozási körét megszabja, törekvéseinek irányt jelöl, ösztönének és vágyainak kielégítésére utat nyit. Ha nem tudnók hinni, hogy egy magasabb erő, Isten az oka és forrása a világmindenség jelenségeinek és eseményeinek; ő a kiinduló pontja az emberi erő és akarat alkotó képességeinek, a jó és nemes tettekre hevítő érzelmeknek, a lélek fenntartásának, — akkor ezer meg ezer megfejthetetlen kérdéssel állanánk szemben folytonosan.

Jézus világosságot derített azokra a kérdésekre, melyek az Isten lényével és lételével, az ember mivoltával és rendeltetésével állanak kapcsolatban. Nehány szavával rendesen

* Pályadíjat nyert az 1911. évi pályázaton, megjelent a Keresztény Magvető 1912. évi 2. füzetében.

több homályt oszlatott el a kételkedő és nyugtalan lelkekről, a tévelygő gondolkozásról, mint amennyi eredményre századok folytán jutott a töprengő emberiség. Istent Atyának monddotta, ki alkotója és teremtője mindennek, atyja az emberiségnek; lélek, aki egyszerre minden helyen jelen van és munkálkodik; szeretet, kinek gondja van minden gyermekére, kinek akarata és tudta nélkül egy hajszál sem eshetik le fejünkről. Egyszerű és érthető szavakba öntött tanításai, világos kifejezésű, megragadó eszméi és felemelő igazságai gondolkozó lelkének, nagy szellemi erejének örök időkre szóló fenséges bizonyítékai. Midőn kinyilatkoztatta, hogy Istent lélekben és igazságban kell imádni; vagy midőn tudomására hozta az Isten országát keresőknek, hogy azt nem lehet megtalálni a hegyen, nem a városban, mert annak helye az emberi kebelben van, és az embernek magának kell azt önmagában megalkotni, — azt az utat tárta fel a hívő lélek előtt, melyen a keresztény emberiség azóta folyton jár, s melyen haladva remélheti csupán igaz boldogságát, lelke üdvösségét, melynek alapja az Istenben való igaz hit és bizalom, az iránta való tökéletes szeretet.

Erre az alapra lépett Pál apostol is, midőn komoly magabaszállás, belső lelki megvilágosodás után a Jézus eszméinek elkeseredett üldözőjéből azok tántoríthatatlan harcosa és lelkes védelmezője, a kereszténységnek legnagyobb apostola lett. A Jézus tanításainak megismerése folytán új világnézet alakult ki lelkében, melynek hatása alatt Istenről való felfogása is megváltozott, akarata és céljai tisztábban álltak lelki szemei előtt. Megismerte az ő erejét; elhitte, hogy valóban „onnan felülől száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék, a mennyei Atyától“. Minél inkább elmerült az Isten jóságának és szeretetének, hatalmának és bölcsességének vizsgálásába, annál inkább megerősödött lelkében a Jézus eszméinek igazsága. Minél többet munkált és fáradozott ez eszméknek a lelkekbe plántálásáért, annál erősebb és igazabb lett hite Istenben. A jézusi eszméknek diadalra juttatásáért és győzelméért nem riadt vissza az életnek semmiféle akadályától és megpróbáltatásaitól. Türt gúnyt és megvetetést.

Nem törte meg a gyűlölet és üldözés. Szenvedett hajótörést. Átélt a megkövezés, arculverés és bebörtönzés kínjait abban a biztos tudatban, hogy Istennek szeretete és segítő kegyelme vele van. Ha itt a sors lesujtotta, az élet megpróbálta, az emberi méltatlanság megsebezte, amott híveinek gyöngéd szeretete, lelkesedése és a győzelem reménye új lelket öntött belé. Ő mindenben Istennek kifogyhatatlan szeretetét látta. Azt a szeretetet, mely Jézusban, az ő életében, jellemében és cselekedeteiben oly fenségesen, oly megragadó módon nyilvánult. Egyetlen célja, hogy e szeretetben való hite mindjobban erősödjék.

Im most is, az alapige szavaiban, mily nagyszerű vallo-mást tesz hitéről! Nem egy ifjú könnyenhivőséggel vagy csapongó képzelődésével és pillanatnyi lelkesedésével szól, hanem az élet küzdelmeiben sokszorosan megpróbált férfi komolyságával és tapasztalatával. Szava lelkesedésbe olvad át, majd a legbensőbb meggyőződésből fakadó hitté fokozódik: „Sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény el nem szakaszthat minket az Isten szerelmétől, mely van a mi urunk Jézus Krisztusban“.

Mily fenséges megnyilatkozása az emberi léleknek! Mintha valami hatalmasan fennszárnyaló zsoltár hangjai csendülnének meg füleinkben, úgy hat az emberi lélekre ez az erővel teljes apostoli hitvallás. Érezzük, hogy az apostol lel-könkhöz szól. Saját hitét, saját már kiforrott meggyőződését foglalja szavakba, mely lelkében egy küzdelmes élet szakadatlan harcában öntudatosan alakult ki. És ezzel egyszersmind oly magas célt jelöl meg, mely minden embernek örök eszménye kellene hogy legyen. E magas cél, ez örök emberi eszmény nem más, mint felemelkedni arra a bennső tudatra, arra a hitre, hogy semmi sem szakaszthat el minket az Isten szerelmétől.

Gyönyörű lelki magaslat! Lássuk

I. miként közelíthetjük meg azt;

II. minő áldása lehet annak az emberi életre.

I.

Pál apostol mintegy élettörténetének tanulságát, vizsgálódásainak eredményét foglalja össze e szavakban: „Sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény el nem szakaszthat minket az Isten szerelmétől, mely van a mi Urunk Jézus Krisztusban“. Szavainak hallatára az az első kérdésünk, hogy miként emelkedhetünk fel erre a tudatra, e hitre? Miként közelíthetjük meg e lelki magaslatot?

Ha e kérdésre egyszerűen és röviden kellene felelni, azt mondanám, hogy küzdelemmel, nagy lelki küzdelemmel; az élet magasságainak és mélységeinek és minden helyeinek sokszori küzdelmes bejárásával. Mert — amint az apostol is kifejezi jelképesen — minden életnek megvan a maga magassága és mélysége. Miként a természet kebelén hegy és völgy, magasság és mélység több-kevesebb rendszerrel váltakoznak, úgy az ember életében is az öröm és szenvedés egymást felváltva követik. A föld magaslataira is küzdelemmel és fáradsággal lehet feljutni, annál nehezebb a hit magaslatára felemelkedni, a lelki magaslatot megközelíteni. A föld magaslatainak is megvannak a veszélyei, valamint mélységeinek szakadékai és omlásai; így van az életben is. E veszélyek kikerülésére vagy legyőzésére ott ügyesség és hidegvér kell, itt pedig csüggedetlen lélekből származó hit.

Azt tudjuk, hogy bizonyos fokú hite van, kell lenni minden embernek, mert van lelke. A lélek Isten adománya. Isten minden ember lelkébe élő lelket lehelt. Az emberi lélek rokon az isteni lélekkel; egy szikra abból. Az összeköttetés, a rokonság tehát az isteni és emberi lélek között tagadhatatlan. Még azok is, akik erőszakot követnek el magukon, s hamis okoskodás alapján tagadni próbálják az isten lételetét s így a benne levő hitet is, nem tagadhatják meg a lelket önmagukban. A léleknek pedig megmásíthatatlan tulajdonsága, hogy hisz. Hisz valamiben, egy magasabb valóságban, nevezük bármi névvel. Vágyakozik, töpreng, szárnyára kél, bejárja a magasságot és mélységet, a közelséget és távolságot, az időt és az örökkévalóságot. Keresi az utakat a könnyebb megélhetésre, a boldogulhatásra már itt a földön. A

multból tanulságot merít, a jelent könnyíteni és szépíteni igyekszik, s a jövőre nézve megvannak vágyai és reményei. És a léleknek mindezen tulajdonságai és képzelődései és törekvései a hitnek a bizonyítékai. Még a legelvetemedettebb embernek is van hite egy vagy más alakban.

De itt arról van szó, hogy élő-e ez a hit? Megvan-e az ereje a növekedésre és a teljes kifejlődésre? Ez-e a mozgatója és táplálója mindazoknak az eszméknek, melyek lelkünkben forrongnak és kialakulnak, időről-időre testet öltnek; ez-e a rugója és irányítója azoknak a törekvéseknek és cselekedeteknek, melyeknek végcélja az élet boldogsága, a lélek üdvössége? Mert ha nem, akkor nincs ami nemesebb céljainkra, vagy éppen Isten akaratára figyelmeztessen a jólét napjaiban, az öröm és boldogság mámoros pillanataiban, midőn oly könnyen születnek a merész álmok, a büszke és kivihetetlen tervek, és nincs ami fenntartsa a súlyos megpróbáltatásokban.

Lám Pál apostol oly fokú hitet állít előnkbe, mely fölött nincsen hatalma az élet semminemű jelenségeinek; melyet nem gyöngít meg a csapás és szenvedés, nem zavar meg az öröm és jólét. Pál apostol oly hitről tesz bizonyosságot, melynek ereje csak a Jézus lelkében és életében ragyogott szebben.

Emberek vagyunk mi is, mint volt Jézus, Pál apostol és a többiek, akik a jó és rossz napokban, a legnehezebb és legboldogabb pillanatokban is bizonyosságot tudtak tenni hitükről. Az a lélek lakozik bennünk is, mely lakozott bennök. Meg van-e hát bennünk is a vágy és készség, az akarat és elhatározás az Isten szeretetének tudatában hordozni az élet „mélységeit”: a szegénység nyomorát, a betegség és bánat, a csapás és szerencsétlenség súlyát, a megpróbáltatások sokaságát? — Avagy életünk csak gyarlóságot, tehetetlenséget, a könnyőritelenség és szeretet hiányát, a hit gyöngeségét, örökös elcsüggedést és reménytelenséget mutat, nem pedig a bennünk lakozó isteni erő mindent legyőző hatalmát? És ti, akik azt hiszitek, hogy az élet „magasságait” már elértétek, mert a szerencse és jólét karjaiban pihenhettek,

mert az öröm és boldogság habzó pohara rendelkezésekre áll; élvezetben és gyönyörben nincs hiány; kik elbizakodottságtokban felejtetek Istent, vallást, hitet és erkölcsiséget, kevélységtekben megvetitek az embert és erényeit, lenézitek a szegényt és alázatosságát, — nem gondoljátok, hogy mindezzel legszentebb javatokat pazaroljátok, lelketek szárnyát tépitek, melynek erejére és teljességére talán már a következő pillanatban oly nagy szükségetek lehet?! Hisz az élet képzelt magaslata, örökösnek hitt boldogsága helyett váratlan bukás, sötét mélység várhat rátok! Az ismerős költői gondolat mindig igaz marad: „a sors játszva emel s mosolyogva ver le.”

De az Isten jelenlévő szeretetének érzete és tudata, a benne való hit fokozatosan növekedő ereje, a mélységet is magassággá változtathatja, a szenvedést is örömmé fordíthatja. Valójában csak az az élet értékes, mely a magasság és mélység veszélyeit sikerrel tudja legyőzni. Ebből fejlődik ki a valódi boldogság, mely kicsiny helyen megfér, mint a bokor alján nyíló ibolya, de annál fontosabb szerepet játszik az ember életében a lelki magaslat felé törekvésben.

Az élet valódi magaslata nem gazdagságban vagy bőségben, nem kényelemben vagy gondtalanságban áll. A szegénység és alázatosság, a szükölködés és becsületesség irigylendőbb állapot, mint a kevély jólét és erőszakolt megelégedés. Ez könnyen porba sujt és megaláz; az ha megpróbál is, biztosan emel Istenhez. Az emberi élet igaz magaslata: a lelki béke és nyugalom, a lelkiismeret tisztasága, a híven teljesített kötelesség édes öntudata, a szeretet, jóság és igazság által sugalt cselekedetek gyakorlása, a sorssal való megelégedés, röviden: a lelki javakban való bővölködés, a hitben való gazdagság. Ide csak úgy tudunk felemelkedni, ha hitünket sem a képzelt boldogság csábításai és kísértései meg nem vesztegetik, sem a megpróbáltatások meg nem gyöngítik; csak ha a hit amott megtisztul, itt megerősödik; ha el tudjuk hinni, meg tudjuk érteni, hogy bármily viszontagságos, vagy örömmel teljes legyen életünk, Isten akaratát nyilvánul bennük. Ő jelenti ki magát általunk; ha szívünk

folyton azt sugja nekünk: igaz az Isten és igazak az ő cselekedetei; jó és irgalmas az Isten, s jósága és irgalmassága megmarad minden időben; az Isten szeret és azokat próbálja meg, akiket szeret, de viszont akik Istent szeretik, azoknak mindenek egyaránt javakra vannak.

E hitben növekedve, erősödve, növekedni fog bennünk az Isten szeretetének biztató tudata; Istent közelebb érezzük magunkhoz és magunkat Istenhez; érezni fogjuk, hogy az ő gondviselő nagy ereje és őriző kegyelme jelen van, velünk van mindig, itt van mibennünk, s önkénytelenül jó ajkunkra az apostol hitvallása: „Sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény el nem szakaszthat minket az Isten szerelmétől, mely van a mi urunk Jézus Krisztusban.“

E hit, e lelki emelkedettség, nem üres szólam, nem hiú képzelődés vagy ábrándozás; ez a szív ártatlan és szent vágya, minden hívő lélek örök eszménye, melynek megvan áldása is az emberi életre.

II.

Annak a tudatnak, annak a hitnek, hogy „semmi sem szakaszthat el minket Isten szerelmétől“, megvan az áldása is az emberi életre ép úgy, mint a hitetlenségnek átka.

Minél mélyebben és komolyabban elmerülünk a magunk és mások életének megfigyelésében, az emberi cselekedetek vizsgálásában, annál inkább meggyőződünk arról, hogy a legtöbb bajnak, anyagi és erkölcsi romlásnak, elégedetlenségnek aligha más az oka, mint az igaz hit hiánya; és hogy minden megelégedésnek, békességnek és nyugalomnak, lelki jólétnek, tiszta örömnél és igaz boldogságnak az Isten szeretetében való mélységes hit a melegágya. E hit ereje — úgy érzem, mindig úgy tapasztaltam — megszépíti számomra az életet. Fényesebbé teszi még a napnak ragyogását is. Több csillogást kölcsönöz a virágok kelyhének. E hitet tudva, érezve magamban, nem ver le a fájdalom, nem ejt kétségbe a csalódás, nem szédít meg a váratlan szerencse, a hírnév és dicsőség, lelkem nem épít légvárakat. Reményeimet biztos alapra fekteti, hogy azok meg ne szégyenítsenek. Arra kész-

tes, hogy megbecsüljem egészségemet; Isten áldásának tartsam erőmet és munkakedvemet, vagyonomat és gazdaságomat; Isten szeretetét lássam gyermekeim szemeiben, mosolygásában, testi és lelki fejlődésében; úgy éljek, hogy látván mások az én cselekedeteimet, dicsőítsék a mennyei Atyát.

Oh sokszor bizonyult már igaznak, hogy a hit emberét a vihar el nem sodorja, a szerencsétlenség és veszteség érzete végkép le nem sujtja, mert az tudja, hogy a napsugaras égen felhőknek is kell olykor megjelenniök, különben az emberi munka nyomán áldás nem fakad. Csak az eső és napsugár együttes termékenyítő ereje hozza meg a fáradság gyümölcsét, s akár egyiknek, akár másiknak kimaradása hiábavalóvá tesz minden munkát, minden szorgalmat és odaadást. A hívő lélek áldásainak kifejlődéséhez is szükséges az élet mélységeknek és magasságainak váltakozása. Ha folytonosan vagy csak az öröm, vagy csak a szenvedés jelentkeznék egymásik ember életében, ez a jelenség megfoghatatlanná tenné az Isten jóságát és szeretetét.

De Istennek jóságos ereje és a benne való hit áldása éppen abban nyilvánul kiváltképpen, hogy a legnagyobb mélység ölében is magához tud ölelni, s a magasságban is vezetője, irányítója és támasza marad az embernek. Nincs az életnek oly mélysége, hova a hit ereje és Isten szeretete le ne érne, hol enyhíteni és könnyíteni ne tudna; és nincs az a magasság, hol arra szükség ne volna. Az élet mélysége a hit erejének lüktetése nélkül áldást nem termel. Olyan az, mint az anyaföld kebelén a mocsaras talaj. Megfojtja a nedvesség, előli a víz bősége, s legfeljebb csak haszontalan növény terem ott. Az emberi szívben is a szenvedés és fájdalom súlya alatt, ha hiányzik a világító sugár, könnyen gonosz indulatok ébrednek, élet és világgyűlölet támad. De az Isten jóságában és szeretetében való hit egymásután hozza el a megenyhülés és megkönnyebbülés pillanatait, miként a termő völgy ölében ezer számra nyílik a szebbnél-szebb virág a napsugár mosolyára. Az élet magasságának, vagyis az örömnél, a jólétnél és boldogságnak hit nélkül szintén nem lehet tartós az áldása. Olyan az, mint azok a hegyormok a

természetben, melyeket legelőször és legközelebb talál a napsugár, de talán éppen ezért minden dísztől megfosztja, minden szépségét leperzseli, minden nedvét kiszívja, s bár eső és napsugár egyformán találja, mégis mindig kopár, mindig pusztá. Az az élet azonban, mely tele van hittel és Isten szeretetével, s úgy érzi, hogy ezek nélkül nincs igaz öröme és boldogsága, — azokhoz a természeti magaslatokhoz hasonlatos, melyeket vadregényes erdőség koronáz, vagy dúsan tenyésző fű, virág, bokor tesz kellemessé és kívánatossá; melyet megkeres a daloló madár, hogy vidám énekével élénkítse, hol szívesen pihen meg a fáradt ember, mert új erőt nyer további küzdelmére; hol felejtí az ember bűnbáját, s mintha lelke szárnyra kelne, Istent látja a mindenség minden pontján, az ő jelenlétét érzi szíve mélyén. A hit nyomán mindenütt áldás fakad.

Oh az Isten jóságában és szeretetében való igaz hit mindenki számára mindig szép, gyönyörű magaslat. És e hit ereje megbecsülhetetlen áldása minden életnek. Ez kölcsönözött oly fenséges történelmi jelentőséget és örök időkre szóló erkölcsi súlyt a Jézus életének és működésének. Ez avatta Pál apostolt a jézusi eszmék fáradhatatlan munkásává. A hit ereje és jóltevő áldása fényelt mindazoknak életében, akik valaha az emberiség vallási, erkölcsi és szellemi életének irányítói és megvilágosítói voltak. Az Isten szeretetében való rendíthetetlen hit élt ama dicső elődeink lelkében, akik a múlt idők nagy küzdelmeiben, mikor hiteseinkért és igazságainkért élet-halál harcot kellett vívni, egyházunk nem egyszer süllyedő hajóját megmentették, a csapkodó és hánykodó hullámokban fenntartották. S mert úgy érezték, hogy nekik szól első sorban a Jézus bátorító szózata: „Ne félj kicsiny sereg, mert tetszett a ti atyátoknak, hogy adjon nektek országot”; mert hitték, hogy „az igazságot útjában semmi fel nem tartóztathatja”; mert lelkükbe volt írva a szent igazság, hogy „egy az Isten s nincs más ő kivüle”; — a régi alapot megtartották; mikor lehetett építettek, hogy mi, egy boldogabb kor buzgó gyermekei tovább építhessünk, s a haladás és fejlődés oly magaslatára jussunk, hol biztosnak láthatjuk

jövönket s tovább, föllebb emelkedésünket. Oh lehet-e valakinek több jogosultsága az apostol szavainak hangoztatására mint nekünk? Hiszen egész történelmünk annak a bizonyossága, hogy „semmi sem szakaszthat el minket az Isten szerelmétől”!

A hit áldása ma is ott van mindenütt, hol a lelkek az Isten szeretetének érzetében magasra emelkednek. Ott van ama boldog és megelégedett család életében, melynek tagjai szívében-lelkében a legtisztább szeretet fénye sugárzik, miként a völgy ölén a játszi napsugár. A hit áldása az a megkönnyebbülés és megnyugvás is, mely szeretteink elvesztése fölötti fájdalmunkat megenyhíti és elviselhetővé teszi. Ez az, ami beköti a vérző sebet, meggyógyítja a lelki fájdalmat, békét és nyugalmat szállít a viharzó kebelbe, világot gyújt a sötétségben, újabb reményt kelt a csüggedés, a sikertelenség és reménytelenség lesújtó pillanataiban. És az emberi kebel békéje és nyugalma, a lelki megvilágosodás és minden megújuló reménység, a hit világának e magaslatai, s annak minden áldása mind-mind azt beszélnek nekünk, hogy „sem magasság, sem mélység, sem semmi más tereintmény el nem szakaszthat minket az Isten szerelmétől, mely van a mi urunk Jézus Krisztusban.”

Tekintetek csak saját éltetekre és az ismerős példákra, afiai, s lehetetlen meg nem látnotok, hogy az Isten jóságában és szeretetében való hitnek mily nagy áldása van minden életre. A mi egyházunk is mindig arra törekedett, hogy minél nagyobb mértékben éreztesse a hit erejének áldását a szívekben. Legszentebb célja volt, minél közelebb emelni az embert a hit szárnyain Istenéhez. E szószék is e nagy cél szolgálatában áll. Vajha minél magasabbra emelnének bennünket az itt elhangzó eszmék a hit világában! Vajha a jelen alkalom is erősebbé tette volna hitünket Istenben, s keblünk amaz érzelmében látszanék meg áldása életünkön, mely ama legszebb hitvallásra késztet bennünket minden időben, hogy „semmi sem szakaszthat el minket Isten szerelmétől.” Amen.